

แบบรายงานความก้าวหน้าโครงการยุทธศาสตร์
ปีงบประมาณ 2564

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น
โครงการหลักที่ 5 โครงการตามบริบทของมหาวิทยาลัย

โครงการ การจัดการพลังงานในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการเกษตรจากพลังงานเซลล์สุริยะ จังหวัดบุรีรัมย์

หัวหน้าโครงการ
อาจารย์อุกฤษฏ์ นานำปา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์โครงการ

1. ส่งเสริม สนับสนุน การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและปศุสัตว์ให้สามารถลดต้นทุนในกระบวนการผลิต
2. พัฒนาระบบผลิตกระแสไฟฟ้า จากพลังงานเซลล์สุริยะ ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. สร้างความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้าให้ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ อย่างถูกวิธี
4. ผู้ดำเนินงานโครงการ และ ผู้เข้าร่วมโครงการ สามารถแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการ ตลอดจนข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการพลังงานในชุมชน เพื่อการเกษตรจากพลังงานเซลล์สุริยะ

ข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการการจัดการพลังงานในชุมชนท้องถิ่น เพื่อการเกษตรจากพลังงานเซลล์สุริยะ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 26 หมู่บ้านผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 250 คน ใน 23 อำเภอ ดังนี้

1. ตำบลชุมเห็ด	อำเภอเมืองบุรีรัมย์
ตำบลบ้านยาง	อำเภอเมืองบุรีรัมย์
2. ตำบลพรสำราญ	อำเภอกุเมือง
3. ตำบลลำดวน	อำเภอกระสัง
4. ตำบลนางรอง	อำเภอนางรอง
5. ตำบลทุ่งกระเต็น	อำเภอหนองกี่
6. ตำบลโคกवान	อำเภอละหานทราย
7. ตำบลโคกม้า	อำเภอประโคนชัย
8. ตำบลโนนเจริญ	อำเภอบ้านกรวด
9. ตำบลบ้านยาง	อำเภอพุทไธสง
10. ตำบลบ้านยาง	อำเภอลำปลายมาศ

10. ตำบลบ้านยาง
11. ตำบลเมืองเก่า
ตำบลกระสัง
12. ตำบลไทยเจริญ
13. ตำบลนาโพธิ์
14. ตำบลเสาเดียว
15. ตำบลสำโรง
16. ตำบลสามแวง
17. ตำบลทุ่งจันทน์
18. ตำบลโคกสนวน
19. ตำบลกุ้งสวนแตง
20. ตำบลลำนางรอง
21. ตำบลบ้านด่าน
22. ตำบลแคนดง
23. ตำบลถาวร
ตำบลอีสานเขต

- อำเภอลำปลายมาศ
- อำเภอสตึก
- อำเภอสตึก
- อำเภอปะคำ
- อำเภอนาโพธิ์
- อำเภอหนองหงส์
- อำเภอพลับพลาย
- อำเภอห้วยราช
- อำเภอโนนสุวรรณ
- อำเภอชำนิ
- อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
- อำเภอโนนดินแดง
- อำเภอบ้านด่าน
- อำเภอแคนดง
- อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
- อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ปัญหาของชุมชนพื้นที่เป้าหมาย

ในปี พ.ศ. 2562 - 2563 จังหวัดบุรีรัมย์ประกาศภาวะฝนแล้งใน 17 อำเภอ หน่วยงานภาครัฐเร่งช่วยเหลือเกษตรกร ที่ได้รับผลกระทบจากฝนทิ้งช่วง นาข้าวเสียหายกว่า 480,000 ไร่ โดยฝนทิ้งช่วงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พื้นที่การเกษตรโดยเฉพาะนาข้าว ประสบปัญหาขาดน้ำหล่อเลี้ยงแห้งตายเสียหายเป็นวงกว้าง ล่าสุดทางจังหวัดได้พิจารณาประกาศเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภาวะฝนแล้ง) แล้ว 14 อำเภอ คือ อ.เมืองบุรีรัมย์ , ประโคนชัย , นาโพธิ์ , สตึก , หนองหงส์ , นางรอง , กระสัง , หนองกี่ , แคนดง , ชำนิ , พุทไธสง , บ้านใหม่ไชยพจน์ , ลำปลายมาศ พลับพลาชัย, โนนดินแดง, ละหานทราย, และ อ.คูเมือง พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 106 ตำบล 1,026 หมู่บ้าน กับอีก 1 ชุมชน พื้นที่การเกษตร(นาข้าว) ได้รับความเสียหาย 480,728 ไร่ เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน 42,641ครัวเรือน

ความต้องการของชุมชน

จากปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ในช่วงหน้าแล้งหลังเก็บเกี่ยว หรือช่วงฝนทิ้งช่วง พบว่าเป็นปัญหาสำคัญของเกษตรกร ต่อเนื่องแทบทุกปี ปรากฏการณ์ฝนทิ้งช่วงนาน ที่เกิดขึ้นในปี 2562 - 2563 พบว่า พืชที่ปลูกหรือกล้าข้าวที่ลงไว้ตั้งแต่ต้นฤดูฝนแห้งตายเป็นบริเวณกว้าง และจะปลูกซ้ำช่วงฝนรอบสองก็จะมีไม่ทันเก็บเกี่ยว สภาพแล้งยังส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อ เนื่องจากปริมาณฝนที่ลดลง ทำให้แหล่งน้ำผิวดินที่กักเก็บตามเขื่อน อ่างเก็บน้ำ มีปริมาณไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรอย่างทั่วถึง ส่งผลกระทบต่อผลผลิตที่ลดลงจึงเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก ดังนั้น แหล่งน้ำใต้ดินจึงต้องเป็นบทบาทสำคัญในการนำน้ำมาใช้ด้านการเกษตร เกษตรกรหลายคนที่มีทุนทรัพย์ได้ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลเพื่อนำน้ำมาใช้ในการเกษตรถ้าที่นาอยู่ใกล้แหล่งชุมชนที่มีไฟฟ้าเข้าถึงก็จะใช้ระบบสูบน้ำและระบบแสงสว่างจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดบุรีรัมย์ถ้าแปลงนาหรือที่ดินทางการเกษตรอยู่ห่างไกลชุมชนก็จะใช้ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์หรือโซลาร์เซลล์ในการสูบน้ำบาดาลซึ่งได้มีการว่าจ้างผู้รับเหมาให้ดำเนินการจัดหาอุปกรณ์และติดตั้งโดยเกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และได้สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานจึงต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในโครงการจัดการพลังงานในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการเกษตรจากพลังงานเซลล์สุริยะจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อนำไปพัฒนาระบบผลิตไฟฟ้าที่มีอยู่ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ

กิจกรรมที่ 1 การกำหนดโครงสร้างการจัดการพลังงาน

กิจกรรมที่ 2 การประเมินสถานะเบื้องต้น (ประสานงานวิทยากร จัดหาวัสดุฝึกอบรม)

ขั้นดำเนินการ

กิจกรรมที่ 3 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการพลังงานในชุมชนท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบผลิตกระแสไฟฟ้า ประเภทพลังงานเซลล์สุริยะ

เพื่อการเกษตร

กิจกรรมที่ 5 การประเมินศักยภาพด้านเทคนิค

ขั้นการติดตามประเมินผล

กิจกรรมที่ 6 การกำหนดมาตรการ เป้าหมาย และการคำนวณผลตอบแทน

กิจกรรมที่ 7 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 8 การทบทวนผลการดำเนินการ

สรุปการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ (Impact)

ภายหลังจากการอบรมผู้เข้าร่วมโครงการได้กลับไปสำรวจระบบผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานเซลล์สุริยะในพื้นที่ของตนเองและชุมชนรับผิดชอบ พบว่า มีการชำรุดของอุปกรณ์และบางส่วนเช่นสายไฟและแผ่น รับแสงพลังงานเซลล์สุริยะที่ไม่ได้รับการทำความสะอาดหรือ ติดตั้งในทิศทางที่ไม่เหมาะสมมีเงาบัง จากต้นไม้และสิ่งปลูกสร้าง ที่เกิดขึ้นมาภายหลังจากการติดตั้งในครั้งแรก ได้ประสานงานมายังคณะทำงานและผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อยืนยันความถูกต้อง ก่อนทำการปรับปรุงแก้ไขระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์สุริยะในพื้นที่รับผิดชอบ

คณะผู้ดำเนินงานโครงการเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนกับชุมชนในด้านการทำงานเชิงเกษตรกรรมที่มุ่งเน้นผลผลิตทางการเกษตร เป็นหลัก โดยเกษตรกรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบผลิตกระแสไฟฟ้าหรือวงจรไฟฟ้าที่ซับซ้อนจึงได้จ้างมาให้ผู้รับผิดชอบติดตั้งหรือตัวแทนจำหน่ายให้มาดำเนินการติดตั้งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเปลืองงบประมาณและระยะเวลาการดำเนินงานที่ล่าช้าทำให้คณะผู้ดำเนินงานโครงการต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรและผู้เลี้ยงปศุสัตว์ให้มีความเข้าใจสร้างองค์ความรู้และสามารถเลือกใช้อุปกรณ์ในระบบผลิตกระแสไฟฟ้าได้อย่างคุ้มค่าเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

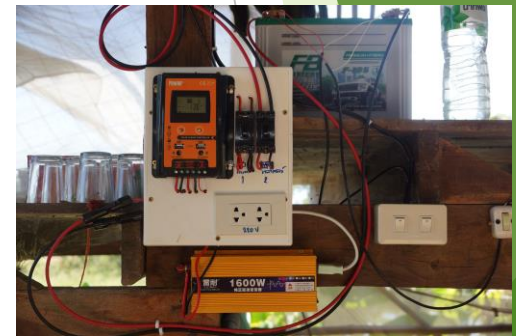

สรุปผลการบริการวิชาการ ผลงานที่ได้เป็นร้อยละ(80%)

ผู้ดำเนินงานโครงการสามารถจัดกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มเลี้ยงปศุสัตว์ที่ใช้ประโยชน์จากพลังงานไฟฟ้าเซลล์สุริยะออกเป็นสองกลุ่มดังนี้

1. ระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์สุริยะเพื่อการสูบน้ำ
2. ระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์สุริยะเพื่อแสงสว่างและความร้อน

การดำเนินงานอยู่ในขั้นการประเมินศักยภาพทางด้านเทคนิคและการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้งานหลังจากผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์สุริยะ โดยคณะผู้ดำเนินงานโครงการได้มีการลงพื้นที่ติดตาม โดยทำการทดสอบตามมาตรฐานทางไฟฟ้า พบว่า กลุ่มเกษตรกรยังเลือกใช้อุปกรณ์ทางไฟฟ้าที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น สายไฟฟ้า แผงควบคุม สวิตช์ เบรกเกอร์และขั้วต่อ ที่ยังไม่ได้มาตรฐานจึงมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบผลิตกระแสไฟฟ้าจากเซลล์สุริยะให้ได้ตามมาตรฐาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตกระแสไฟฟ้าในระบบสูบน้ำมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ป้อนน้ำสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สามารถส่งน้ำได้ปริมาณที่เหมาะสม และระยะทางที่ส่งได้ไกลกว่าเดิม คิดเป็น 30% จากระบบเดิมที่ติดตั้งโดยช่างจากร้านผู้แทนจำหน่าย

กิจกรรมในส่วนที่จะดำเนินการในส่วนที่เหลืออยู่

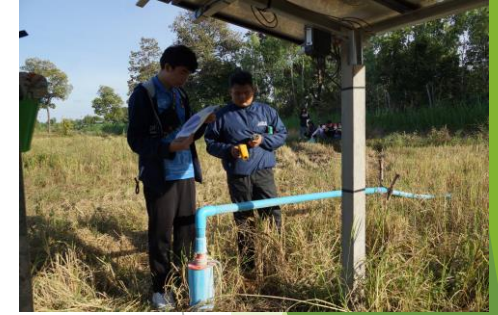
กิจกรรมที่ 6 การกำหนดมาตรการ เป้าหมาย และการคำนวณผลตอบแทน

กิจกรรมที่ 7 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 8 การทบทวนผลการดำเนินการ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

1. การประสานงานผู้เข้าร่วมโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการ ต้องประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อทราบข้อมูลจะได้เตรียมข้อมูลอย่างเหมาะสม
2. การเดินทางของคณะวิทยากร ในการลงพื้นที่แต่ละอำเภอภายในจังหวัดบุรีรัมย์ มีระยะทางไกล ทำให้ต้องเผื่อเวลาในการเดินทาง และจัดเตรียมข้อมูล / วัสดุประกอบการอบรม อย่างเหมาะสม
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการที่จัดขึ้นมีการใช้วัสดุสิ้นเปลืองมากกว่าที่ประมาณการไว้ทำให้ต้องมีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วม อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานโครงการในปีต่อไป ควรปรับรูปแบบให้อยู่ในรูปของศูนย์สาธิตการเรียนรู้ระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์สุริยะ
2. ควรจัดสรรงบประมาณในส่วนครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้าง เพื่อความยั่งยืนในการสร้างองค์ความรู้แก่ชุมชนต่อไป

ภาคผนวก

ภาพประกอบกิจกรรมโครงการ

